

УДК 342.53:004.91:004.82

ДОРОГИХ С.О., старший науковий співробітник НДІП НАПрН України
СМАГЛЮК О.І., старший науковий співробітник НДІП НАПрН України

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВОЇ СИСТЕМИ “ЗАКОНОДАВСТВО” ТА ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВОГО ТЕЗАУРУСУ EUROVOC ПРИ ПОБУДОВІ ЕЛЕКТРОННОГО ПАРЛАМЕНТУ

***Анотація.** Розглядаються питання використання та розвитку інформаційно-пошукової системи “Законодавство” та інформаційно-пошукового тезаурусу EUROVOC як складової частини системи електронного парламенту.*

***Ключові слова:** електронний парламент, тезаурус, правові ІПС, правові бази даних, EUROVOC.*

***Аннотация.** Рассматриваются вопросы использования и развития информационно-поисковой системы “Законодательство” и информационно-поискового тезауруса EUROVOC как составной части системы электронного парламента.*

***Ключевые слова:** электронный парламент, тезаурус, правовые ИПС, правовые базы данных, EUROVOC.*

***Summary.** Article deals with use and development of information retrieval system “Zakonodavstvo” and the information retrieval thesaurus EUROVOC as part of an electronic parliament.*

***Keyword:** e-parliament, thesaurus, Legal IRS, legal databases, EUROVOC.*

Постановка проблеми. У 2012 році постановою Верховної Ради України було затверджено Програму інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки [1]. Метою цієї програми є виконання ряду цілей, першою з яких визначено досягнення максимально можливої автоматизації інформаційно-організаційних процесів у діяльності депутатського корпусу загалом, у тому числі комітетів Верховної Ради України, депутатських фракцій, а також Апарату Верховної Ради України шляхом створення сучасних систем управління законотворчим процесом та документообігом у парламенті.

Пріоритетним завданням цієї програми є створення інтегрованої електронної інформаційно-аналітичної системи “Електронний парламент”, у тому числі шляхом впровадження і модернізації автоматизованих систем, програмно-технічних комплексів і баз даних законодавства та законопроектів.

Над питаннями побудови системи інформатизації законотворчої діяльності працювали такі вчені та висококваліфіковані фахівці, як Горьовий Л.Є., Дрогаль Т.Г., Здзеба І.О., Мацкевич Я.С., Севастьянов В.Ф., Шестопад І.В. [2 – 4]. У згаданих виданнях наводився опис існуючих інформаційно-пошукових систем (далі – ІПС) і в першу чергу, це ІПС, які працюють з нормативно-правовими актами і законопроектами. У той же час питання їх інтеграції у єдину систему, правового статусу баз даних нормативно-правових актів, створених безпосередньо органами влади, уніфікації ведення та обміну нормативними документами між різними гілками влади та органами місцевого самоврядування, створення єдиної державної системи нормативно-правових актів України, створення інструментів для роботи з іноземними правовими базами та досліджень у галузі порівняльного права потребують свого вирішення.

Метою статті є визначення напрямів використання та подальшої розбудови української версії інформаційно-пошукового тезауруса (далі – ІПТ) EUROVOC разом з ІПС “Законодавство” у системі електронного парламенту.

Виклад основних положень. Право доступу громадян до законодавства України затверджено у Конституції України [5]. Так згідно ст. 57, “закони та інші нормативно-правові акти, що визначають права і обов’язки громадян, мають бути доведені до відома населення у порядку, встановленому законом”. Відповідно до Указу Президента від 10 червня 1997 року № 503/97 “Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності” [6] закони України, інші акти Верховної Ради України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України не пізніше як у п’ятнадцятиденний термін після їх прийняття у встановленому порядку і підписання підлягають оприлюдненню державною мовою в офіційних друкованих виданнях, а саме: “Офіційний вісник України”; “Урядовий кур’єр”.

Офіційними друкованими виданнями, в яких здійснюється оприлюднення законів та інших актів Верховної Ради України, є також газета “Голос України” та “Відомості Верховної Ради України”.

Акти Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України можуть бути в окремих випадках офіційно оприлюднені через телебачення і радіо.

Офіційне оприлюднення нормативно-правових актів здійснюється після включення їх до Єдиного державного реєстру нормативних актів і з зазначенням присвоєного їм реєстраційного коду.

Таким чином, громадяни можуть ознайомитися через офіційні друковані видання з будь-яким новим нормативно-правовим документом. Проте, на нашу думку, друковані видання не можуть повною мірою задовольнити інформаційні потреби громадян щодо правової інформації у сучасному інформаційному суспільстві і для цього є декілька вагомих причин. По-перше, це обсяг сучасної законодавчої бази, що нараховує (разом з так званою “відомчою нормотворчістю”) декілька сотень тисяч документів. По-друге, це величезна кількість змін та доповнень, що постійно зазнає вітчизняне законодавство. Так, наприклад, з дня проголошення Незалежності України було прийнято біля трьох тисяч законів (з близько п’яти тисяч прийнятих взагалі), що вносили зміни та/або доповнення до чинних нормативно-правових актів. І це без врахування законів, прийнятих у першій редакції, що вносять зміни або відмінюють інші закони України. Документ, з яким громадянин ознайомився через офіційне друковане видання, може зазнати змін вже впродовж місяця після набуття ним чинності, що викликає потребу постійного відстеження останніх змін та доповнень.

Працювати з таким масивом інформації, знаходити потрібні документи, відстежувати документ у його актуальному стані можна лише за допомогою комп’ютерних ІПС, які щоденно актуалізуються. Саме тому одним з важливих елементів проекту створення електронного парламенту є ІПС нормативно-правових документів та законопроектів. На сьогодні ці функції виконуються ІПС “Законодавство”, яка створена і підтримується фахівцями Верховної Ради України та Науково-дослідного інституту інформатики і права НАПрН України.

Наразі ІПС “Законодавство” виконує завдання не тільки забезпечення законотворчого процесу, але й виступає у якості єдиної в Україні безкоштовної ІПС нормативно-правових актів. Особлива роль ІПС “Законодавство” у тому, що на сьогодні це єдина державна повна інформаційно-пошукова система нормативно-правових актів України, що знаходиться у відкритому доступі через офіційний сайт Верховної Ради України, що знаходиться за адресою <http://rada.gov.ua>.

Систему “Законодавство” використовують:

- народні депутати України та депутати місцевих рад;
- працівники структурних підрозділів Верховної Ради України, Адміністрації Президента України, Конституційного Суду України, Верховного суду України, Вищого Господарського суду України, Міністерства оборони, Міністерства освіти, Міністерства фінансів, Національної Академії наук та інших міністерств і відомств, органів місцевого самоврядування;
- керівники підприємств, юристи, бухгалтери, економісти;
- громадяни України та іноземних держав, які мають доступ до мережі Інтернет.

В той же час існує ряд питань, які необхідно вирішити. Так, на думку авторів, необхідно створити єдину електронну систему ведення нормативно-правових актів як на державному, так і на регіональному рівні. Необхідно розробити єдині формати ведення й обміну електронними продуктами у загальнодержавних, відомчих та регіональних правових базах даних, які би дозволили забезпечити громадянину вільний доступ до будь-якого нормативно-правового акту в країні, виключити дублювання витрат при розробці правових ІПС у кожному відомстві чи регіоні.

Запропоновані підходи повинні значно зменшити витрати на розробку, підтримання й адміністрування відомчих й регіональних правових ІПС, полегшити доступ громадян до державних правових ресурсів та зробити прозорою діяльність органів влади.

Крім забезпечення законодавчої діяльності та задоволення інформаційних потреб громадян України у правовій інформації, ІПС “Законодавство” може виконувати завдання для процесу євроінтеграції України та наближення українського законодавства до законодавства ЄС, а також спростити пошук нормативно-правових актів України для громадян інших країн.

Євроінтеграційне спрямування України відображено у багатьох документах, як то, в указах Президента України “Про Стратегію економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2004-2015 роки” [7], “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 березня 2013 року “Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України” [8], заяві Верховної Ради України “Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом” [9] та багатьох інших. У 2004 році прийнято Закон України “Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” [10].

Виходячи з необхідності мати інструмент для досліджень у галузі порівняння й адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, у жовтні 2003 р. у Науково-дослідному центрі правової інформатики Академії правових наук (в подальшому реорганізованого у Науково-дослідний інститут інформатики і права НАПрНУ) на замовлення Апарату Верховної Ради України було розпочато роботу над україномовною версією багатомовного тезауруса EUROVOC та зареєстровано науково-дослідну роботу “Розробка української версії автоматизованої інформаційної багатомовної системи “EUROVOC”.

Результатом цієї роботи стала перша електронна українська версія ІПТ EUROVOC, яка була представлена як у електронній версії, так і у вигляді друкованого видання [11].

ІПТ EUROVOC є багатомовним тезаурусом який був побудований спеціально для обробки документальної інформації інститутів ЄС.

Цей мульти-дисциплінарний тезаурус охоплює питання, що розглядаються як установами ЄС так і окремими країнами, з деяким акцентом на парламентську

діяльність. EUROVOC є контрольованим словником, який може бути використаний поза установами ЄС, зокрема парламентами.

Метою тезауруса є забезпечення інформаційних служб засобом індексації для ефективного управління документальними ресурсами і надання можливості користувачам здійснювати пошук за допомогою документального контрольованого словника.

Створення інтелектуального інструментарію для інформаційно-комп'ютерного супроводу законотворчого процесу – системи оптимізації законотворчого процесу у Верховній Раді України, інформаційних, лінгвістичних систем (словників, тезаурусів, систем обробки та аналізу тексту) закладено у проекті побудови електронного парламенту [1], проте на сьогодні в Україні відсутній вітчизняний правовий тезаурус, а нормативні документи індексуються звичайно за ієрархічними класифікаторами (рубрикаторами), як, наприклад, класифікатор для рубрикації нормативних актів Апарату Верховної Ради України, який застосовується в ІПС “Законодавство”. Тому на сьогодні використання ІПТ EUROVOC є найбільш доцільним як з точки зору роботи у напрямі наближення законодавства України до законодавства ЄС, так і з точки зору економії ресурсів на розробку з нуля вітчизняного правового тезауруса.

Як вже зазначалося, на сьогодні для індексації та пошуку документів в ІПС “Законодавство” використовується Класифікатор для рубрикації нормативних актів Апарату Верховної Ради України.

Рубрикатор (юридичний класифікатор) систематизує документи у базі даних і має чотири рівні:

галузь права – сукупність правових норм, що становлять самостійну частину системи права та регулюють суспільні відносини певного виду;

підгалузь права – окрема частина галузі права, що об'єднує норми і інститути певного виду відносин;

інститут права – частина галузі права, яка складається із сукупності правових норм, що регулюють якісно однорідні відносини;

норма права – загальнообов'язкове, формально визначене правило поведінки людей, що встановлюється державою.

Кожній послідовності “галузь права – підгалузь права – інститут права – норма права” відповідає рубрика, яка задається певним кодом.

Наприклад:

1. Послідовності “Трудове право” – “оплата праці” – “оплата праці окремих категорій робітників” відповідає числовий код 50 70 50.

2. Послідовності “Бюджетно-фінансове законодавство” – “податки та обов'язкові платежі” – “податок на додану вартість” відповідний числовий код 20 50 40.

Отже, присвоюючи числовий код, ми тим самим відносимо документ до конкретної галузі, підгалузі або норми права.

Класифікатор для рубрикації нормативних актів Апарату Верховної Ради України містить 28 основних розділів, що відповідають певним галузям права. Кожен розділ містить від 15 до 50 підрозділів числових кодів, тобто має досить розгалужену структуру, що дає можливість вибірки документів за специфічною, чітко визначеною тематикою.

В той же час, даний класифікатор має ряд недоліків у порівнянні з ІПТ EUROVOC. Одним з таких недоліків є недостатня гнучкість у підтриманні класифікатора у стані, який найповніше відповідав би проблемам сучасного життя та їх правовому регулюванню. По-перше, деталізація термінів у ІПТ EUROVOC значно вища, ніж у Класифікаторі (так, англійська версія ІПТ EUROVOC версії 4.4 налічує 6883 дескрипторів й додатково 8348 аскрипторів проти більше тисячі рубрик Класифікатора),

а по-друге, більш високий ступінь оновлення тезаурусу термінами, які відображають найактуальніші проблеми. Наприклад, такі окремі важливі поняття, як “доступ до публічної інформації”, “захист персональних даних” та ряд інших понять у Класифікаторі зведені в одну рубрику 10 170 “Правові основи інформаційної діяльності. Законодавство про інформацію. Інформатизація та комп’ютеризація”, а термін “корупція” знаходиться в одній рубриці з таким терміном, як “тероризм”.

До наступного недоліку Класифікатора у порівнянні з ІПТ EUROVOC слід віднести відсутність зв’язків між пов’язаними термінами, що знаходяться у різних гілках Класифікатора. При класифікації документів за допомогою ієрархічних класифікаторів завжди виникало питання віднесення документу до тієї чи іншої рубрики, якщо за своїм змістом його можна було віднести до декількох рубрик або самої підрубрики при побудові класифікатора можна було віднести до різних рубрик вищого рівня. В ІПТ EUROVOC ці питання вирішено завдяки використанню асоціативних зв’язків, які пов’язують терміни з різних рубрик. Наприклад, термін “право на інформацію” (right to information), що знаходиться у мікротезаурусі “Права та свободи” (1236 Rights and freedoms) розділу “Право” (Law), пов’язаний з терміном “доступ до інформації” (access to information), який знаходиться у мікротезаурусі “Інформація та обробка інформації” (3231 Information and information processing) розділу “Освіта і комунікації” (Education and communications). В той же час, наприклад, термін “корупція” у Класифікаторі винесено з розділу “Кримінальне законодавство” до розділу “Законодавство про національну безпеку та правопорядок”, що може викликати труднощі при пошуку користувачем необхідних йому документів за відсутності інструментів, які встановлюють зв’язки між термінами, що знаходяться в різних гілках класифікатора.

Також, ІПТ EUROVOC має велике значення через свою багатомовність і розповсюдження при індексації як нормативних документів ЄС, так і законодавства країн, що входять до ЄС.

Таким чином, на нашу думку, Класифікатор для рубрикації нормативних актів Апарату Верховної Ради України не може бути повноцінно використано для пошуку у законодавстві інших країн, дослідженнях щодо порівняння законодавства України із законодавством країн ЄС та як інструмент звернення громадян України до законодавства країн ЄС і іноземних громадян до законодавства України.

На основі вище наведеного, розглянемо основні напрями роботи, в яких можна використати ІПТ EUROVOC. Перш за все, це:

- Адаптація законодавства України до законодавства ЄС;
- Міжнародний обмін інформацією;
- Пошукова система;
- Аналіз термінології, затвердженої в українському законодавстві, на предмет відповідності термінології законодавства країн ЄС тощо [13].

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС.

Для успішної адаптації українського законодавства до законодавства ЄС згідно з Постановою Кабінету Міністрів “Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу” [12] передбачається інформаційне забезпечення, яке включає:

- постійне інформування органів державної влади про чинне законодавство ЄС, зміни і доповнення до нього, забезпечення ефективного та повного доступу до

європейських правових, бібліографічних та інших баз даних учасників процесу адаптації законодавства;

– організацію роботи з перекладу актів законодавства ЄС та надання консультацій з питань використання юридичної термінології, забезпечення діяльності Центру європейського та порівняльного права;

– організацію роботи з наукового дослідження процесів уніфікації та гармонізації права в державах-членах ЄС, державах Центральної і Східної Європи, що є кандидатами у члени ЄС.

Впровадження ІПТ EUROVOC в Україні створює передумови для вирішення вищеперерахованих завдань інформаційного забезпечення адаптації українського законодавства. Так, постійне інформування органів державної влади про чинне законодавство ЄС і доступ до баз даних потребує використання відповідного пошукового інструментарію, яким у країнах ЄС є EUROVOC. Пошукові можливості ІПТ EUROVOC дозволяють відібрати нормативно-правові документи країн ЄС, котрі містяться у правових базах даних, які відповідають певній темі, що сформульована у пошуковому запиті. Завдяки тому, що використання ІПТ EUROVOC дозволяє виконувати пошук мовою користувача (для цього EUROVOC повинен бути адаптований до відповідної мови) і знайти документи викладені будь-якою з мов країн ЄС, на яку перекладено EUROVOC (на сьогодні EUROVOC офіційно перекладено двадцятьма чотирма мовами), український законотворець може відібрати необхідні йому документи і визначити документи та напрямки для першочергового перекладу. Крім того, розподіл документів за темами створює передумови для аналізу законодавства країн ЄС, дозволяє порівнювати співвідношення та зміни у законодавстві за певними галузями в різних країнах ЄС.

Міжнародний обмін інформацією.

Для використання іноземного законодавства та надання доступу до українського законодавства громадянам інших країн необхідно мати ефективну систему міжнародного обміну інформацією. Завдяки ІПТ EUROVOC створюється багатомовний словник, за яким відбувається індексування нормативно-правових документів як у країнах ЄС, так і в країнах, що не є його членами, але адаптують ІПТ EUROVOC для власних потреб. Єдина система індексування дозволяє формувати єдині інформаційні запити до правових баз даних будь-якої з країн, яка підтримує ІПТ EUROVOC. Нагадаємо також, що при використанні ІПТ EUROVOC запит можна формувати мовою користувача, а отримувати документи мовою оригіналу.

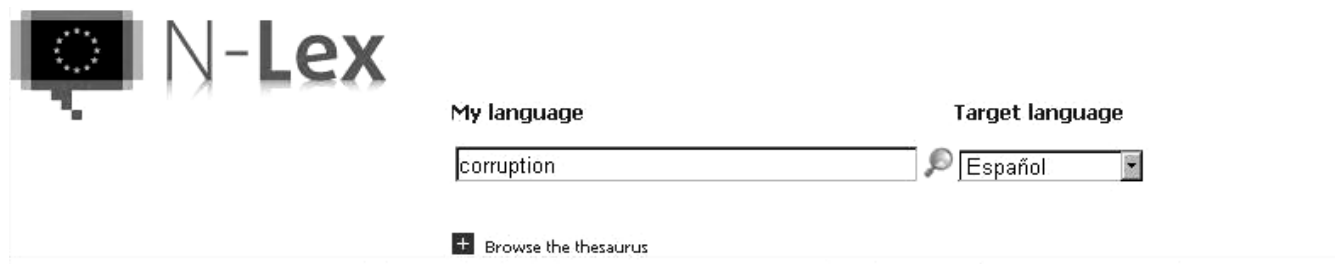
Пошукова система.

Використовуючи ІПТ EUROVOC в якості інструмента для пошуку, необхідно мати на увазі його властивість, а саме можливість для пошуку в іноземних базах даних та для пошуку у вітчизняному законодавстві.

В першу чергу ІПТ EUROVOC використовується для індексування та пошуку у базах даних EUR-Lex. EUR-Lex – це портал законодавства Європейського Союзу. На сайті зберігаються близько 2815000 документів з текстами, починаючи з 1951 року. База даних оновлюється щодня, щороку до бази даних додається близько 12 000 документів.

У квітні 2006 року було запущено проект N-Lex, який дозволяє виконувати пошук у базах даних законодавства країн-членів ЄС. На сьогодні проект надає доступ до законодавства двадцяти восьми країн. Пошук за ключовими словами виконується за допомогою ІПТ EUROVOC. Інтерфейс проекту N-Lex підтримується на двадцяти

чотирьох мовах. Користувач може зайти в систему, знайти необхідне ключове слово у відповідних тематичних розділах або скориставшись пошуком на рідній мові і відразу побачити еквівалент мовою країни у законодавстві якої буде виконано пошук (див. мал.), після чого виконати пошук і отримати необхідні документи для подальшого опрацювання.

The screenshot shows the N-Lex website interface. At the top left is the N-Lex logo. Below it, there are two language selection fields: "My language" and "Target language". The "My language" field contains the word "corruption". The "Target language" field is a dropdown menu currently set to "Español". Below these fields is a button labeled "Browse the thesaurus". Underneath is a "Help" section with the text: "Click the links to continue navigating in the thesaurus. Follow semantic relationships to find out more." Below the help section, it says "Semantic relationships: 'corruption'". At the bottom, there is a table comparing terms in English and Spanish.

English	español
corruption	corrupción
MT (1216) criminal law	MT (1216) Derecho penal
BT1 offence	BT1 infracción
RT abuse of power (1211)	RT abuso de poder
RT crime (2826)	RT criminalidad
RT political morality (0431)	RT moralidad de la clase política

Українська версія ПІТ EUROVOC підтримує українську та англійську мови, що дозволяє українському користувачеві знайти відповідні англійські терміни для формування пошуку у базах даних EUR-Lex та N-Lex.

Окрім організації пошуку вітчизняного користувача в іноземних базах, ПІТ EUROVOC, може, з певними обмеженнями, виступати в якості інструменту для індексації українського законодавства. Використання ПІТ EUROVOC дає можливість одночасно розпочати вирішення проблем створення в Україні єдиного класифікатора нормативно-правових документів, аналізу та презентації українського законодавства для іноземного користувача.

При індексації вітчизняного законодавства за допомогою ПІТ EUROVOC створюється пошуковий масив, за яким можна виконувати пошук серед нормативно-правових документів України. Враховуючи, що при індексації документів використовуються дескриптори, які визначають найголовніше у змісті документа та відсікають “інформаційний шум” (документи, в яких слово, за яким виконувався пошук, використане випадково і документ по суті не відповідає запиту користувача). Крім того, завдяки тому, що дескриптори згруповані за темами і між ними встановлені зв’язки, можна виконувати пошук за суміжними темами, отримати список близьких понять, що характеризують галузь і за якими можна виконати пошук. В результаті використовуючи ПІТ EUROVOC ми отримуємо ефективну пошукову систему не тільки в іноземному, але й у вітчизняному законодавстві.

Аналіз термінології, затвердженої в українському законодавстві, на предмет відповідності термінології законодавства країн ЄС.

Тезаурус EUROVOC містить понад 6000 тисяч еквівалентів понять двадцятьма чотирма мовами, їх зв'язки та різні способи вираження для кожної з мов. Таким чином, ІПТ EUROVOC сам є довідковою понятійно-термінологічною базою даних. Робота над адаптацією ІПТ EUROVOC для роботи в Україні передбачає співставлення термінологічного апарату ІПТ EUROVOC з масивом термінів, які мають своє визначення у нормативних актах України.

Висновки.

Широке використання правових інформаційно-пошукових систем в діяльності парламенту і надання доступу до таких систем громадянам через мережу Інтернет відповідає останнім світовим тенденціям інформаційно-комунікативних технологій у парламентській діяльності та створює передумови для створення системи електронного парламенту в Україні.

В той же час цілий ряд питань щодо виконання робіт з адаптації законодавства України до законодавства ЄС, наукових досліджень з порівняльного права, досліджень термінології законодавства України, створення умов для ознайомлення вітчизняних громадян із законодавством європейських країн та представлення законодавства України для громадян інших країн визначає необхідність у створенні відповідного інструментарію. Одним з таких інструментів виступає ІПТ EUROVOC, українська версія якого була створена фахівцями НДПП НАПрНУ.

Незважаючи на те, що вже виконано переклад основних термінів (дескрипторів) в україномовній версії ІПТ EUROVOC, вона потребує суттєвого доопрацювання в частині створення системи аскрипторів та приміток, які значно конкретизують пошук, дозволяють користувачеві знайти необхідний пошуковий термін, який відповідає його запиту.

Перспектива подальших досліджень. Подальші дослідження слід спрямувати в двох основних напрямках.

Перший – це подальший розвиток ІПС “Законодавства” як частини проекту створення електронного парламенту, правове регулювання статусу нормативно-правових актів у державних базах даних, уніфікації ведення та обміну нормативними документами між різними гілками влади та органами місцевого самоврядування, створення єдиної державної системи нормативно-правових актів України, створення інструментів для роботи з іноземними правовими базами.

Другий – розвиток української версії EUROVOC: створення всієї системи аскрипторів та приміток українською мовою, підтримання української версії EUROVOC в актуальному стані, створення програмного забезпечення для адміністрування системи, вбудовування її у офіційний сайт Верховної Ради України, індексацію принаймні законів України за допомогою ІПТ EUROVOC та створення механізму пошуку за ним.

Використана література

1. Про затвердження Програми інформатизації законотворчого процесу у Верховній Раді України на 2012-2017 роки : Постанова Верховної Ради України від 05.07.12 р. № 5096-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Комп'ютеризована система інформаційно-аналітичного забезпечення законотворчої та правозастосовної діяльності : посібник. – К. : Парламентське видавництво, 1998. – 149 с.
3. Інформатизація законотворчої, нормотворчої, правозастосовної та правоосвітньої діяльності : посібник. – К. : Парламентське видавництво, 1999. – 199 с.

4. Системна інформатизація законотворчої та правоохоронної діяльності : монографія ; кер. авт. кол. Швець М.Я. ; за ред. Дурдинця В.В. та ін. – К. : Навчальна книга, 2005. – 639 с.
5. Конституція України : Закон України від 28.06.96 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності : Указ Президента України від 10.06.97 р. № 503/97. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Про Стратегію економічного та соціального розвитку України “Шляхом європейської інтеграції” на 2004-2015 роки : Указ Президента України від 28.04.04 р. № 493/2004. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 березня 2013 року “Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України” : Указ Президента України від 12.03.13 р. № 127/2013. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
9. Про реалізацію євроінтеграційних прагнень України та укладення Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом : Заява Верховної Ради України від 22.02.13 р. № 30-VII. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
10. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.09.03 р. № 1177-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
11. Тезаурус EUROVOC: автоматизована інформаційно-аналітична система порівняння законодавства України із законодавством країн ЄС : посібник / [М. Швець, О. Копиленко, М. Міщенко, С. Дорогих та ін.] ; за ред. В.Я. Тація та В.О. Зайчука ; відп. за випуск С. Дорогих. – К. : Парламентське видавництво, 2004. – 383 с.
12. Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.08.99 р. № 1496. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Дорогих С.О. Українська версія інформаційно-пошукового тезауруса EUROVOC // Правова інформатика. – 2004. – № 4. – С. 63-76.

~~~~~ * * * ~~~~~